

ECONOMISCHE KRONIEK.

DE SUIKERCONVENTIE. — DE ROTTERDAMSCH E SPAARBANK. — DE NATIONALE
VEREENIGING VOOR VROUWENARBEID. — STATISTIEK. — NEDERLANDSCH
MUNTWEZEN. — LOON EN ARBEIDSDUUR BIJ RIJKSWERKEN.

De suikerconventie. De suikerfabrikanten zijn met hun adres om steun in de komende campagne, boven de paar millioen gulden die ze krachtens de wet—van Eyk zullen ontvangen, gelukkig van een koude reis thuis gekomen. De heer Sassen had door een interpellatie in de Eerste Kamer zich tot tolk gemaakt van de suikerfabrikanten, en, op de gronden in het in onze vorige kroniek besproken adres uiteengezet, een extra premie gevraagd en een hooge surtaxe van vreemde suiker ¹⁾). Zoowel het een als het ander werd door den minister geweigerd, wat de surtaxe betreft echter met dit voorbehoud, dat indien de regeering de overtuiging erlangt, dat door buitengewonen invoer in het tijdperk, dat ons nog van het in werking treden der conventie scheidt, de suikerindustrie in haar bestaan ernstig zou worden bedreigd, zij tegen die tijdelijk buitensporigen invoer maatregelen zou nemen.

Wij verheugen ons hartelijk over dezen afloop. Niemand kan

¹⁾ Sprekende van de gevolgen der surtaxe, waarover de N. Rott. Courant een tweetal uitnemende hoofdartikelen leverde, zeide de heer Sassen: «nu hoort men wel het groote publiek spreken van verhoogde prijzen, kartels en dergelijke, maar in een ernstige vergadering als deze doet men beter daarover te zwijgen.» Vrage: indien het invoerrecht den binnenlandschen prijs niet steunen moet, waarom wordt het dan gewenscht? Het is, ook in de, niet altoos handig geredigeerde, artikelen van den voorzitter der fabrikanten-vereening, maar al te duidelijk geworden, dat de heeren beoogden eensdeels, zoo mogelijk, alsnog het verlies der vorige campagne te dekken, en anderdeels een brug te leggen naar verkrijging der in de conventie toegelaten surtaxe, de onmisbare voorwaarde tot vorming van een kartel.

den minister Harte, op grond van hetgeen hij bij deze gelegenheid zeide, verdenken zijn overtuiging op het stuk der handelspolitiek te hebben gewijzigd. Maar wij kunnen ons voorstellen dat zelfs bij eene regeering, ook blijkens hetgeen zij thans zeide, niet in beginsel afkeerig van een stelsel van bescherming, een toon van ergernis doorklinkt over de eischen der suikerfabrikanten, die, ongeacht de buitensporige voordeelen die zij jaren achtereen à la barbe van den fiscus hebben genoten, ongeacht ook de millioenen die hun nog steeds uit de schatkist worden toebedeeld, bij den eersten ernstigen tegenspoed (die volgeus alle deskundigen van zeer tijdelijken aard zal wezen) om nieuwe hulp van den staat komen bedelen. Inderdaad het zal een opluchting zijn als met September 1903 deze protectie tot het verleden behoort, en in deze duffe atmosfeer wat frissche lucht komt binnenwaaien. Men wijst vaak en met voorliefde van protectionistische zijde op de „opvoedende kracht“ welke in de bescherming schuilen zoude. Bij deze industrie is daarvan wél weinig gebleken.

Sedert onze laatste kroniek is nu ook in Italie de suikerconventie goedgekeurd.

En ook in ons land is thans, ruim 4 maanden na het tot stand komen der conventie, het ratificatie-ontwerp ingekomen. In de M. v T. geeft de regeering een beknopt exposé van de geschiedenis der suikerpremiën, welker regeling en bedrag in enkele landen in een bijlage zeer in 't kort wordt aangegeven, en eenige toelichting bij de artikelen van het tractaat.

De regeering deelt mede, dat een voorstel van de Nederlandsche delegatie (vermoedelijk is hier uitgevallen: in opdracht der regeering gedaan) om de premiën niet aanstonds, maar geleidelijk b.v. in 4 of 5 jaar af te schaffen, bij de Brusselsche conferentie geen instemming vond.

Bij art. 3 teekent de regeering aan, dat de bedragen waarop in dit art. de surtaxen voor de landen waar zij geheven werden zijn teruggebracht voldoende werden geacht „om de binnenslandsche markt te beschermen, zonder, (althans in een groot land) tot vorming van een kartel uit te lokken.“ Van de tusschen haakjes geplaatste bijvoeging nemen wij gaarne akte.

De regeering acht de gevolgen der conventie voor de Indische

suikerindustrie ongetwijfeld gunstig. De verhooging van den wereldprijs der suikers zal ook haar ten goede komen, en hare concurrentie met de bietsuiker zal niet langer door de wetgeving in Europa worden bemoeilijkt.

Ook voor de Nederlandsche industrie acht de regeering de vooruitzichten bemoedigend. Zij is thans in hoofdzaak op Engeland aangewezen voor den uitvoer. De regeering neemt aan, dat die uitvoer zal mogelijk blijven, en, daar onze industrie tot dusver minder beschermd was dan die in andere landen, zal zij na het in werking treden der conventie, relatief het kleinste offer brengend, een voorsprong op hare concurrenten erlangen, die haar ook elders dan in Engeland zal ten goede komen.

Toch wil de regeering er op bedacht wezen, dat in de toekomst wellicht minder dan thans voor den uitvoer zal kunnen worden gewerkt, in welk geval naar uitbreiding der nationale consumptie zal moeten worden gestreefd.

De in uitzicht gestelde verhooging van den suikerprijs zal echter uitbreiding van het verbruik tegenhouden. Gelijk wij in onze Aprilkroniek opmerkten is reeds om deze reden accijnsverlaging noodzakelijk. De regeering neemt aan dat, het vrijvallend premiebedrag voor accijnsverlaging bestemmend, de détailprijs met ongeveer $3\frac{1}{2}$ cent per k.g. kan dalen, wat de te verwachten prijsverhooging van den wereldprijs zou neutraliseeren, maar nog geen toeneming van verbruik zou veroorzaken. Wij merken hier op dat, indien werkelijk de wereldprijs, zooals de regeering aanneemt, met ongeveer 3 cent per k.g. stijgt, dit voor onze suikerfabriekanten eenzelfde beteekenis zal hebben als een verdubbeling, en meer dan dat, van de in de laatste drie campagnes door haar genoten premie. Die toch beliep, naar de regeering in de bijlagen mededeelt, in 1899/1900 ongeveer f 1.50 en in 1900/01 f 1.37 per 100 k.g.; en in de afgelopen campagne was de premie nog lager. De suikerindustrie in ons land behoeft dus voor de gevolgen der conventie niet te zeer bezorgd te wezen.

De regeering overweegt echter een nog verder gaande verlaging van den accijns ter bevordering van het binnenlandsch verbruik in het belang der suikerindustrie. Zij zal evenwel, naar zij mededeelt, hiertoe in geen geval kunnen overgaan, dan

met gelijktijdige aanwijzing van het equivalent. Dit te vinden, schrijft zij, zal niet gemakkelijk vallen, daar immers aan eventueel hoogere baten, als gevolg van de herziening van het tarief, reeds in het algemeen door de regeering een andere bestemming is gegeven.

Met betrekking tot de eventueele invoering hier te lande van een suikersurtaxe, verklaart de regeering, dat zij deze kwestie zal overwegen tegelijk met de bedoelde verlaging van den suikeraccijns.

De regeering neemt dus niet, zooals wij gehoopt hadden, en zij, zonder overigens haar handelspolitisch standpunt te verloochenen, had kunnen doen, vierkant positie tegenover dezen, in zijn eventueele gevolgen verderfelijken, eisch der suikerfabrikanten. Het zal zaak zijn voor hen die van aanneming der Brusselsche conventie opheffing der, dan zeer zeker ongemotiveerde, suikerprotectie, niet hare verandering van vorm verlangen, op het punt der surtaxe waakzaam te blijven.

De Rotterdamsche Spaarbank. Het Bestuur dier spaarbank zond ons ter kennisneming het Rapport van een commissie uit zijn midden, behelzend de plannen tot reorganisatie van haar inwendig beheer. Een en ander werd ons door een bestuurslid nog nader toegelicht. Wij meenen dat ook andere particuliere spaarbanken in ons land met belangstelling zullen kennis nemen van hetgeen wij hieronder resumeeren.

De Spaarbank te Rotterdam heeft altijd als leidend beginsel aangenomen, wat trouwens door iedereen beaamd zal worden, dat het een overwinning is, die men over zichzelf behaalt, als men van zijn inkomsten iets opspaat voor de toekomst, in plaats van het te gebruiken voor een dadelijk genot; dat men dus het sparen voor de inleggers zoo gemakkelijk mogelijk, zoo weinig mogelijk tijdrovend, moet maken. Evenals het drankmisbruik toeneemt, naarmate het aantal herbergen grooter wordt, zoo neemt ook het sparen toe, naarmate men meer gelegenheid geeft om spaarpenningen in te brengen. Daarom heeft men te Rotterdam, naast het Hoofdkantoor 8 bijkantoren voor inlage en terugbetaling gemaakt, en heeft men de zittinguren op het hoofdkantoor gradueel vermeerderd. Dit alles heeft een groote toename van inleggers ten gevolge gehad. Maar aan het

Hoofdkantoor blijft de toeloop dikwijls groot, zoodat de inleggers somtijds vrij lang moeten wachten. Dit kan alleen verholpen worden, door op drukke dagen aan meer dan één loket te gelijk de inleggers te helpen. Bovendien zou het wachten minder worden, als er een afzonderlijk loket was, waar de eerste inlagen werden aangenomen, en wanneer inlagen en terugbetalingen niet aan hetzelfde loket konden geschieden, omdat voor eerste inlagen en voor terugbetalingen meer tijd gevorderd wordt dan voor inlagen op reeds bestaande boekjes. Voor al die veranderingen was uitbreiding van lokaliteit noodig, die bovendien gewenscht was, omdat de lokalen voor de inboeking van de inlagen en terugbetalingen van de bijkantoren, en die voor het contrôlewerk, te bekrompen zijn, zoodat de bedienden elkander in het werk hinderen.

Toen nu bleek, dat men gebrekkig en duur werk zou maken, als men bij de bestaande lokalen andere ging maken, werd het kloeke besluit genomen, om een geheel nieuw gebouw te maken. Daar de spaarbank eigenares was of kon worden van aangrenzende huizen, zou zulk een verandering in tweeën gemaakt kunnen worden, zonder den dienst tijdelijk te staken.

Vóór echter de bouwplannen te ontwerpen, besloot men door een commissie, bestaande uit een lid van het bestuur en den secretaris, een bezoek te laten brengen aan eenige voorname spaarbanken. Die heeren bezochten achtereenvolgens de spaarbanken te Amsterdam, Brussel, Parijs, Marseille, Nice, Milaan en Bologne. Maar niet alleen met het oog op de bouwplannen werden die bezoeken gebracht door de commissie. Zij heeft ook een studie gemaakt van de inwendige organisatie dier spaarbanken, omdat ook uit dat oogpunt veel te leeren was. Immers terwijl het aan den eenen kant wenschelijk is, dat de inleggers snel geholpen worden, moet aan den anderen kant gezorgd worden, dat zoo min mogelijk abuizen gemaakt worden. Het is onmogelijk in bijzonderheden te vermelden wat voor dit laatste noodig is. Slechts enkele punten kunnen besproken worden.

Tot nog toe had elk inlegger een hoofd in de Rekening-Courant boeken. In die boeken staan een aantal rekeningen, die geheel afgelopen zijn, en daardoor is het aantal van die Rekening-Courantboeken zeer groot, hetgeen zeer hinderlijk is

bij het opslaan van een hoofd. Toch moet dit voortdurend gedaan worden; want wanneer een spaarbankboekje voorkomt voor inlage of terugbetaling, moet het saldo van dat boekje vergeleken worden met het saldo van het Rekening-Courantboek. Maar bovendien hebben ook andere bedienden diezelfde boeken dikwijls tegelijk nodig b.v. voor het uitoefenen der contrôle, of voor het bijwerken van de rente. Daarom is aan de meeste groote spaarbanken buitenslands, en ook bij ons aan de Rijks-postspaarbank, het kaarten-systeem ingevoerd. Van elk hoofd van rekening wordt een kaart gemaakt, en die kaarten staan in loketten naar de volgorde van de nummers der Spaarbankboekjes. De kaarten van de hoofden, die afgesloten zijn, worden uit de loketten genomen en elders geborgen. In de loketten staan dus alleen de hoofden, die nog een saldo hebben. De bediende, die een kaart uit de loketten nodig heeft, belemmert niet een andere bediende, die andere hoofden van rekening moet nazien; en het opzoeken van de hoofden is veel gemakkelijker. — Die loketten met kaarten zullen 's avonds in de brandvrije kluis geborgen worden, evenals tot nu toe met de Rekening-Courantboeken gebeurt.

Een andere wijziging, die gemaakt zal worden, betreft de berekening van de rente, die aan den inlegger verschuldigd is. Dit vorderde tot nog toe, bij afloop van het jaar, een verbazende inspanning. Van de circa 60.000 hoofden, die bij de Spaarbank te Rotterdam bestaan, was die arbeid op een zelfden tijd niet gering. Daarom is reeds bij vele spaarbanken elders ingevoerd, dat in de boeken der spaarbank bij elke inlage de rente wordt genoteerd, die zulk een inlage zou trekken, wanneer zij tot het eind van het jaar bleef. Als een terugbetaling plaats heeft, wordt integendeel, in een andere kolom ook de rente genoteerd tot het einde van het jaar, die moet afgetrokken worden. Voor het vaststellen van die verschillende renten komt geen berekening te pas. Daarvoor bestaan tabellen, die de beampte slechts behoeft op te slaan. Men noemt die methode, het werken met rente anticipée en rente rétrograde. Bij sluiting van het boekjaar behoeven die twee kolommen van rente slechts van elkander afgetrokken te worden, om te zien, welk bedrag aan rente aan den inlegger toekomt, en dit saldo is betrekkelijk spoedig gevonden.

Voor de contrôle is het noodig elken dag lijsten te maken van de inlagen, de terugbetalingen, en de geboekte rente. De commissie zag, dat buitenslands die lijsten gemaakt werden met zelf-schrijvende telmachines. Als de bediende een vel van zulk een contrôle-lijst klaar heeft, behoeft hij slechts een „handel“ te draaijen, en dan zet de machine de optelling onder de lijst. Dit geeft een besparing van arbeid en een absolute zekerheid voor de optelling.

Het bovenstaande, en nog veel meer, is de vrucht van het onderzoek der commissie; en alles kan ingevoerd worden, zoodra het nieuwe gebouw gereed is.

De Spaarbank te Rotterdam zal nog andere nuttige maatregelen invoeren. Het is bekend, dat men er tegen moet waken, dat de spaarbank geen deposito-bank wordt. Daarom wordt de rente niet hoog gesteld; te Rotterdam 2⁶⁴ pCt.; en is er tevens een maximum bepaald, boven hetwelk geen rente gegeven wordt. Maar dikwijls zijn er personen, die geholpen zouden zijn, als zij meer dan dit maximum konden inleggen, ook al krijgen zij van dit meerdere een lage rente. En de ondervinding buitenslands leert, dat die grootere inlagen tegen lage rente niet sterk toenemen, terwijl de spaarbank met de grootere overwinst op de rente van die inlagen gemakkelijk dekt de risico van de belegging van die gelden. Op grond van het bovenstaande heeft de Spaarbank te Rotterdam besloten, op een nader te bepalen tijdstip, van personen, die zij spaarbank-eigen oordeelt te zijn, ook inlagen aan te nemen boven het bestaande maximum van f 2000 tegen vergoeding van rente à 2 pCt. 's jaars. Daardoor zal een nieuwe vorm van spaarbankboekjes noodig worden. Bovendien heeft de Spaarbank te Rotterdam besloten, later renteboekjes uit te geven, in den trant van de Carnets de Rente van de Belgische spaarbank. Zooals bekend is wordt daarbij aan den inlegger recht gegeven op een gedeelte van de inschrijving op het Grootboek, die de spaarbank heeft. Op den vervaltijd van de rente wordt deze, desverkiezend, als inlage op het gewone spaarbankboekje van den inlegger geboekt. Er zullen voor dit alles wijzigingen in de administratie gemaakt moeten worden, al hetwelk, wanneer er plaatsruimte zal zijn in het nieuwe gebouw, gemakkelijk gedaan kan worden naar het voorbeeld van hetgeen buitenslands geschiedt.

Het bovenstaande is grootendeels ontleend uit het eerste gedeelte van het bedoelde rapport der commissie. Het tweede gedeelte, waaronder ook veel wetenswaardigs voorkomt, bevat een beschrijving van de spaarbanken, die door de commissie bezocht zijn. Ofschoon er in het rapport veel voorkomt, dat alleen een lokaal belang heeft, gelooven wij, dat de besturen van de grootere spaarbanken hier te lande met vrucht kennis van een en ander zullen nemen. Het stuk is uit den aard der zaak niet in den handel, maar op aanvraag zal de spaarbank te Rotterdam zeker wel exemplaren voor enkele spaarbanken disponibel stellen.

Wij mogen dit kort résumé niet eindigen, zonder een woord van lof voor de commissie, de heeren F. J. G. Bosman en Mr. G. H. M. Delprat, die deze zaak zoo grondig onderzocht hebben; en in 't bijzonder aan den laatste, die alles zoo duidelijk heeft uiteengezet.

De Nationale vereeniging voor vrouwenarbeid. Deze vereeniging zond onlangs het eerste jaarverslag nopens hare werkzaamheden en die van het door haar, onder directie van mej. Jungius, in het leven geroepen Bureau in het licht. Wij hebben deze organisatie met sympathie zien geboren worden, omdat, nu de vrouwen op allerlei gebied zich in het bedrijfsleven een plaats hebben veroverd, een centraal bureau dat voor hare belangen waakt, en leiding geeft aan de vrouwenbeweging, mits door bekwame handen bestuurd, inderdaad veel goed kan doen. Al aanstonds kan het een eind helpen maken aan de toepassing van het stelsel om volwassen vrouwen, door dwangbepalingen, „tegen zichzelf” te beschermen, tegen welk stelsel wij nog onlangs in verband met het haringspeetstersontwerp waarschuwden. Wil de vrouw op de arbeidsmarkt vrijelijk met den man concurreeren, dan zal zij er voor moeten zorgen dat haar arbeid zooveel mogelijk met die van den man gelijkwaardig zij, en niet worde gedrukt door wettelijke bepalingen die voor den man niet gelden. Anders zal haar arbeid noodwendig minder waard, en haar loon lager zijn dan het zijne.

Uit het jaarverslag blijkt, dat het Bureau met ingenomenheid zijn omvangrijken arbeid heeft aanvaard en reeds vrij wat heeft weten te doen of voor te bereiden. Niet met alle opvattingen

van de Directrice gaan wij mede natuurlijk. Maar er ademt een geest van ernstige toewijding uit haar verslag die aangenaam aandoet.

Een opmerking veroorloven wij ons, naar aanleiding van het standpunt door het Bureau ingenomen tegenover de loonkwestie. Blijkens de noot op blz. 24, waar geklaagd wordt, dat meer-gegoede vrouwen, door tegen laag loon te werken, den loonstandaard „vaak drukken tot beneden peil, zoodat geen onbemiddelde daarvan behoorlijk kan bestaan“, en de meening wordt uitgesproken dat „dat toch is de eisch die gesteld mag worden“, plaatst het Bureau zich nog op het standpunt „loon naar behoefte“ in plaats van „loon naar waarde“. Ook in een adres door het Bureau tot den Amsterdamschen raad gericht d.d. 22 Februari l.l., in zake gewenschte lotsverbetering voor de gemeentetelefonisten, vindt men dezelfde gedachte terug. Verlangd wordt daar sub b., dat „de algemeene verhouding van arbeid en belooning meer aan de eischen van billijkheid zal gaan beantwoorden“, waarbij onder billijk loon wordt verstaan een loon dat haar die het ontvangt „op fatsoenlijke, zij 't ook hoogst eenvoudige wijze een zelfstandig bestaan waarborgt.“

Het Bureau is hier, meenen wij, aan 't dwalen. De eisch „loon naar behoefte“ wordt, als men Kautsky gelooven mag, zelfs in de kringen der sociaaldemocraten van zuiver marxistische ijk niet meer gesteld. Hij is dan ook kortweg onhoudbaar, en wij voorspellen het Bureau menige harde teleurstelling wanneer het de vrouwen die zich tot haar om advies wenden, het stellen van dezen eisch aanbeveelt.

Statistiek. In bijvoegsels tot de Ned. Staatscourant van 21 Juni l.l. zijn opgenomen de jaarverslagen over 1901 van de Centrale Commissie en van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De Centrale Commissie adviseerde de regeering in het afgelopen jaar over de statistiek van het armwezen, die van het schoolverzuim, het verslag der Rijkspostspaarbank, het Koloniaal Verslag, en de Sanitaire statistiek, terwijl zij eigener beweging zich tot de regeering wendde met voorstellen betreffende de emigratiestatistiek, en eene, naar zij hoopt eerlang te houden, bedrijfstelling. Voorts wordt in het verslag stilgestaan bij de machtigingen aan het Centraal Bureau voor de Statistiek gegeven.

Wij stippen uit deze adviezen aan, wat in de eerste plaats

de Koloniale statistiek betreft, dat door de Commissie met klem werd aangedrongen op het houden eener volkstelling in Indië, welke dringende noodzakelijkheid sedert nader werd betoogd in het opstel van Mr. van den Berg in ons Mei-nummer. en voorts, aan de hand eener nota van haar medelid Dr. Verrijn Stuart, op algeheele reorganisatie der statistiek van de rechtsbedeeling en van het gevangeniswezen in onze Koloniën. Van uitnemend belang is verder het zeer uitgewerkt advies door de Commissie uitgebracht nopens de wenschelijkheid ook hier te lande eerlang eene bedrijfstelling te houden. Het wordt inderdaad hoog tijd dat men in ons land op vragen als deze: hoeveel bedrijven van zekere soort zijn er; hoe zijn deze naar de grootte verdeeld; in welke deelen des lands zijn zij gevestigd; welke rechtsvormen zijn daarbij overheerschend; enz. enz. het antwoord niet langer schuldig moet blijven. Gelukkig is deze regeering, blijkens de bij de begrooting voor 1902 gewisselde stukken, van de onmisbaarheid eener bedrijfstelling overtuigd, zoodat men verwachten mag dat aan het advies der commissie binnenkort gevolg zal worden gegeven.

In het slot van het jaarverslag is het verrassend en niet onvermakelijk te vernemen hoeveel moeite de Commissie zich heeft moeten geven om den vorigen Minister van Binnenlandsche Zaken te overtuigen van het belang eener statistiek der vertegenwoordigende lichamen.

Het jaarverslag van het Centraal Bureau vermeldt in de eerste plaats de belangrijke uitbreiding welke het Bureau in 1901 onderging, en de inwendige reorganisatie welke daaruit voortvloeyde. Voorts worden de door het Bureau uitgegeven Jaar- en Maandcijfers, en de verschillende Bijdragen tot de statistiek van Nederland besproken, en de wijzigingen vermeld welke de onderscheiden daarin behandelde statistieken ondergingen. Zoo werd de jaarlijksehe statistiek van den loop der bevolking geheel gereorganiseerd, door haar te baseeren op de werkelijke bevolking van gemeenten, provincie- en rijk, in tegenstelling met de tot dusver gevolgde regel, om als grondslag van deze statistiek te nemen, de registers van den burgerlijken stand, welke inhoud slechts in zoover op den loop der bevolking van eene gemeente (resp. provincie of rijk) invloed heeft, als hij betreft personen tot de werkelijke bevolking daarvan behoorende.

In voorbereiding waren de uitgiften van een statistisch tijdschrift van sociaal-economischen aard, waarin o. m. zullen worden opgenomen de gegevens, welke op het gebied der arbeidstoestanden door de Kamers van Arbeid worden verzameld; de publicatie van een zich op het Rijksarchief te Arnhem bevindend handschrift, bevattende de prijzen van verschillende graansoorten op de Arnhemse markt, onafgebroken sedert 1544, en de bewerking van een statistiek der vakverenigingen van arbeiders, ten vervolge op die in 1895 door de voormalige Centrale Commissie voor de Statistiek uitgegeven. De daarvoor noodige gegevens werden in 1901 reeds verzameld; met de bewerking kon echter nog niet worden aangevangen.

Nederlandsch muntwezen. Aan het onlangs aan de Staten-Generaal overgelegd verslag van het muntcollege over 1901 ontleenen wij enkele gegevens, in de eerste plaats betreffende den omvang der muntcirculatie. Door de aanmunting in 1901 van 99.239 tienguldenstukken (voor rekening der Nederl. Bank) na aftrek van de verzending voor de Nederlandsch Indische Handelsbank van 130 stuks naar Indië, is de ultimo December 1900 aanwezige voorraad tienguldenstukken van f 46.914.380 vermeerderd met f 991.090 en kan hij derhalve worden geschat op f 47.905.470, waarvan de Nederl. Bank voor een bedrag van f 23.590.000 op 31 December 1901 in hare kas had.

De bekende veranderingen in de hoeveelheid grove zilveren munt in 1901 waren de volgende:

er is aangemunt voor een bedrag van	f 2.625.000
aangevoerd uit Ned. Indië	- 8.000.000
aangevoerd (vermoedelijk uit Ned. Indië)	- 480.831
zoodat de vermeerdering bedraagt	f 11.105.831

Daarentegen werd verzonden:

naar Oost-Indië aan halve guldens	f 1.000.000
naar West-Indië f 50.000 aan rijksdaalders,	
f 112.500 aan guldens, f 12.500 aan halve guldens	- 175.000
terwijl voor aanmuntingen is versmolten	- 3.513.690
waardoor een vermindering van	f 4.688.690

De aanwezige voorraad is dus vermeerderd met f 6.417.141 en kan, in aansluiting aan vroegere schattingen worden begroot op f 126.998.465.50.

Wat aangaat de zilveren pasmunt: versmolten zijn voor f 126.523.25 aan 25-centsstukken en f 48.737.10 aan 10-centsstukken; aangemunt voor f 400.000 aan 25-centstukken en f 400.000 aan 10-centstukken. De aanwezige hoeveelheden kunnen worden geraamd op f 4.316.424.50 aan kwartjes, f 5.267.179 aan dubbeltjes, terwijl het aantal 5-centstukken niet op bekende wijze is veranderd.

De bronzen pasmunt is vermeerderd met f 200.000 aan centen en f 30.000 aan halve centen tot een bedrag van f 2.527.500.

Recapituleerende wordt de voorraad muntspeciën in Nederland op den laatsten December 1901 aanwezig, geschat op:

f	47.905.470.—	aan 10-guldenstukken.
-	126.998.465.50	aan grove zilveren munt.
-	9.830.739.80	aan zilveren pasmunt.
-	2.527.500.—	aan bronzen pasmunt.
<hr/>		
totaal f	187.262.175.30	
tegen -	178.999.204.65	op het eind van 1900, dus
met f	8.262.970.65	vermeerderd.

Verdachte muntstukken heeft het muntcollege in 1901 ten getale van 3892 stuks onderzocht, waarvan 2375 uit Nederland en 1517 uit Ned. Indië. Van eerstgenoemde bleken valsch 2307. De uit Indië gezonden stukken, waarbij 2 echt bleken, vormden een deel der in 1900 aldaar aangehouden en voor onecht verklaarde stukken, ten getale van 4612.

Wij laten hier volgen een overzicht van het onderzoek van verdachte Nederlandsche en Ned. Indische muntstukken in de laatste 10 jaren.

	Daarvan echt of		Daarvan echt of	
	Uit Nederland.	alleen geschonden.	Uit N. Indië.	alleen geschonden.
1892	689	126	2080	0
1893	333	44	1178	2
1894	643	102	1548	12
1895	1340	111	3661	246
1896	3338	235	4830	126
1897	6258	120	2714	42
1898	5246	63	1151	14
1899	2338	131	1300	5
1900	2221	86	872	11
1901	2375	68	1517	2

In het verslag over 1898 en 1899 wordt medegedeeld dat het meerendeel der uit Nederland toegezonden stukken, door

de Nederlandsche Bank uit Indie was ontvangen. In de verslagen over 1900 en 1901 wordt aangeteekend dat de uit Ned. Indie onderzochte munten slechts een deel vormden der aangehouden specie.

Deze cijfers wijzen op het ernstig gevaar waarmede de depreciatie van het zilver (van ruim 60 pence per ons standaard in het begin der zeventiger jaren tot ruim 24 pence thans) onzen munttoestand, en die der landen welke gelijk het onze nog groote hoeveelheden zilveren teekenuit in circulatie hebben, blijft bedreigen.

Loon en arbeidsduur bij rijkswerken. Als n° 16 der Bijdragen tot de Statistiek van Nederland heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek onlangs in het licht gegeven een overzicht van loon en werktijd bij rijkswerken in 1899, en zulks ten verfolge op eene overeenkomstige uitgaaf welke de voormalige Centrale Commissie voor de Statistiek vroeger met betrekking tot het jaar 1894 deed verschijnen. Het thans verwerkte materiaal was echter uitgebreider dan vroeger, terwijl bovendien afzonderlijke overzichten zijn opgenomen betreffende werken waarbij minimum-loonsbepalingen golden. Deze vormden echter in 1899 nog de minderheid. Het aantal werklieden onder minimumloonbepaling werkende was slechts ongeveer het $\frac{1}{3}$ van dat der zonder zoodanige bepalingen werkenden. Bij slechts 10 beroepen werden minimumloonbepalingen aangetroffen, en, merkwaardig genoeg, in hoofdzaak op het platte land; 9731 opgaven toch kwamen voor in gemeenten met minder en 1029 in gemeenten met meer dan 20.000 inwoners. Bij de zonder zoodanige bepalingen werkende arbeiders waren deze getallen respectievelijk 23485 en 6400.

Vermelding verdient, dat onder het totaal der 12450 opgaven van arbeiders voor wie minimumloonen waren vastgesteld (daaronder 1690 in de bovengenoemde cijfers niet begrepen, daar zij, wegens het feit dat de werken in meerdere gemeenten te gelijk werden uitgevoerd, niet konden worden gelocaliseerd) er 6086 waren waarbij het vastgestelde loon lager, 5758 waarbij het gelijk en 606 waarbij het hooger was dan het werkelijk uitbetaalde loon. De redenen waarom in deze gevallen van de besteks-bepalingen werd afgeweken, werd in den regel niet opgegeven.

De loonshoogte loopt naar de vakken en naar de deelen des

rijks sterk uiteen. De hoogste loonen werden aangetroffen bij de steenhouwers en straatmakers, de laagste bij de voerlieden, opperlieden en sloopers en bij de losse arbeiders. Met betrekking tot een zevental der belangrijkste beroepen wordt eene vergelijking gemaakt tusschen de loonen in 1894 en in 1899 en wat het laatste jaar betreft, bovendien tusschen hen die wel en die niet onder loonsbepalingen werkten.

Bij opperlieden, sloopers, aard- en grondwerkers, ververs en timmerlieden is van 1894 tot 1899 een stijging waar te nemen in het aantal opgaven betreffende loonen vallende boven het gemiddelde van 1894. Bij sjouwerlieden is in de groote gemeenten een loondaling waar te nemen, in de kleine gemeenten een stijging. Bij de metselaars was juist het omgekeerde het geval.

De vergelijking van het loon van in 1899 al of niet onder loonsbepaling werkende arbeiders, toont dat voor de eerste het in den regel hooger was dan voor de laatste. Dit kan, gelijk in de inleiding wordt opgemerkt, het gevolg zijn daarvan, dat, nevens een algemeene stijging der loonen, bovendien aan het gehalte der onder loonsbepaling aangenomen werklieden hooger eischen werden gesteld.

Met betrekking tot den arbeidsduur stelde het ingekomen materiaal ditnaal nog niet in staat met de vaststelling van bepalingen nopens den maximalen werktijd rekening te houden. In de te beginnen met 1902 voortaan jaarlijks te verzamelen gegevens zal dit echter mogelijk wezen.

Een vergelijking van den arbeidsduur in 1894 en 1899 toont aan, dat deze in niet onbelangrijke mate is gedaald, voor alle vakken die in de statistiek afzonderlijk worden behandeld, zoowel als voor het totaal van alle vakken, de niet afzonderlijk vermelde inbegrepen, te zamen.

Neemt men bv. 11 uur als grondslag van vergelijking, dan blijkt, dat in alle vakken te zamen 46,72 pCt der opgaven in 1894 boven de 11 uur per dag vielen tegen nog slechts 14,17 pCt. in 1899. Voor losse arbeiders zijn deze cijfers resp. 52,74 en 12,53, voor aard- en grondwerkers 51,59 en 17,56, voor ververs 44,02 en 21,92 pCt, voor timmerlieden 41,57 en 23,45 terwijl voor de sjouwers, waarvoor in 1894 geen afzonderlijke opgaven werden verstrekt in 1899 ook slechts 4,39 pCt. langer dan 11 uur werkten.

In bovenstaande opgaven zijn de baggerwerken, die zoowel met betrekking tot de statistiek van het loon als die van den arbeidsduur afzonderlijk worden behandeld, niet begrepen. Intusschen blijken ook bij deze de loonen, bij vergelijking van de gegevens voor 1894 en 1899, met slechts weinig uitzonderingen te zijn gestegen, en de werktijd aanmerkelijk te zijn verkort. Wederom 11 uur als grens kiezende, vielen daarboven in 1894 78,61 pCt. der opgaven en in 1899 slechts 12,94 pCt.

Kroniekschrijver.

HANDELSKRONIEK.

POSTUNIE NEDERLAND—DUITSCHLAND. — MAIS-CORNER. — VERSLAG VAN HET BUREAU VOOR DEN INDUSTRIEEL EN EIGENDOM OVER 1901 — DE AANSPRAKELIJKHEID VAN DEN REEDER KRACHTENS DE BEVRACHTINGSOVEREENKOMST. — MAATSCHAPPIJ TOT EXPLOITATIE VAN STAATSSPOORWEGEN. — HOLLANDSCHE IJZEREN SPOORWEG MAATSCHAPPIJ. — UIT DE VERSLAGEN DER KAMERS VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN.

Postunie Nederland—Duitschland. 11 Juni had te Utrecht plaats de gecombineerde vergadering over de postunie tusschen Nederland en Duitschland van Deutsche en Nederlandsche Kamers van Koophandel, welke werd bijgewoond door vertegenwoordigers van de Deutsche Kamers te Bochum, Crefeld, Dortmund, Duisburg, Dusseldorf, Essen, Wezel, Muhlheim a/d Rijn, Osnabrück en Ruhrort, die van de Nederlandsche Kamers te Arnhem, Assen, Groningen, 's-Gravenhage, Leeuwarden, 's-Hertogenbosch, Amsterdam, Utrecht en Zwolle. De Kamer te Rotterdam had bericht dat zij zich met het denkbeeld eener postunie tusschen Nederland en Duitschland niet zou kunnen vereenigen, eveneens Middelburg, terwijl Maastricht er zich wel mede kon vereenigen.

De voorzitter, de heer van Beuningen uit Utrecht, begon met te constateeren dat alle politiek van het onderwerp in bespreking verre moest blijven en betoogde voorts de wenschelijkheid van verlaging van het porto tusschen Nederland en Duitschland. Verschillende sprekers uit Duitschland en uit Nederland sloten zich hierbij aan.